

Onder de rook van het vliegveld

Door de nabijheid van het vliegveld hebben de inwoners van Gilze, Rijen, Hulten en Molenschot extreem veel geleden in de Tweede Wereldoorlog. Tientallen dodelijke slachtoffers, verwoeste huizen en gebouwen, wanhoop, angst, intens verdriet.... Nu, 75 jaar later, vieren we de bevrijding. Maar de herinneringen blijven. In deze tweewekelijkse rubriek kijken we met enkele inwoners terug naar oorlog en bevrijding. Hoe beleefden zij die als kind?

Deze pagina is samengesteld door Heemkring Molenheide • Tekstredactie: Mariëlle van Hezewijk
Fotoredactie: Piet Weterings • Opmaak: Weekblad Gilze en Rijen

Koos van Arendonk

Koos van Arendonk uit Molenschot: "Blij dat de Polen eerst kwamen"

Koos van Arendonk (82) uit Molenschot was bijna vier toen de oorlog uitbrak. Vooral aan de bevrijding heeft hij herinneringen, want die was wel heel spannend daar in de Veenstraat. En de oorlog zelf? "Voor een groot stuk vond ik die als kind best avontuurlijk."

Van het uitbreken van de oorlog in mei 1940 zijn alleen wat flarden in zijn geheugen blijven hangen. "Dat we in de schuilkelder zaten en dat ik mijn voorlopig laatste banaan kreeg."

Geen uitzonderlijke beelden waarschijnlijk voor de belevingswereld van een driejarige. Maar peuters worden kleuters en het vervolg van de oorlog levert avontuurlijker fragmenten op. "We stonden dikwijls buiten om naar de FLAK (red. Fliiegerabwehrkanonen - het Duitse afweergeschut) te kijken. Kwamen er vliegtuigen, dan begon de FLAK te schieten en dat was spectaculair. Uit de lopen van de kanonnen kwamen enorme steekvlammen en dat vonden wij eigenlijk heel boeiend. Het was mooier dan bliksem, waar we overigens ook niet bang voor waren."

DAAR WAS ONS MOEDER NIET BLIJ MEE
"Ieder jaar werd je je iets bewuster van wat er om je heen gebeurde. Zo herinner ik me dat er altijd een hoop soldaten in de buurt waren. Dat komt, we hadden bij mij thuis inkwartiering van de Duitsers en die groepen wisselden steeds. Ze installeerden hun keuken bij ons in de stal en dan kwamen de soldaten hun portie halen. Ik zie dat allemaal nog voor me, van die tinnen bakskes en daar ging dan een soort soep in met aardappelen en peen en zo. Boven bij ons huisden in een

paar kamers de officieren. Dat was tot groot ongenoegen van mijn moeder. Die gingen niet met hun bakske om eten, die kregen 's avonds een groot diner dat speciaal voor hen gekookt werd. En daarna kwamen de dames op bezoek. Die hadden dan hun privé-feestje." Glimlachend: "Daar was ons moeder niet blij mee".
"Wij kinderen kwamen natuurlijk ook wel eens boven. Die mannen waren overdag niet thuis en op die manier heb ik dus serieus een mitrailleur in mijn handen gehad. Levensgevaarlijk natuurlijk en ik zie nog die twee trekkers. Ik heb ernaar gekeken, maar ben er niet aangekomen. Voor hetzelfde geld had ik dat wel gedaan en dan was de ellende niet te overzien geweest."

DESERTEUR

"Aan de bevrijding heeft hij de meeste herinneringen. Die maakte hij als zevenjarige mee. "Bij ons op de wei kwamen op een gegeven moment de Polen uit de richting van Gils. En aan de andere kant van ons huis lagen de Duitsers nog. Daartussenin hebben wij in de schuilkelder met de hele familie de nacht doorgebracht. De Duitsers hadden de kwalijke gewoonte om, voordat ze zich overgaven, een boerderij in brand te steken. Maar mijn vader was daar op bedacht. Terwijl wij in de kelder zaten, liep hij met de knecht heel de tijd rond, en trof inderdaad een Duitse soldaat aan die bezig was de boel met hooi aan te steken. Hij bracht hem mee naar de kelder en de Duitser gaf aan zich te willen overgeven. Het geweer was onklaar gemaakt, hij had de slagpin al eerder weggegooid - die hebben wij later nog gevonden. Toen is mijn vader naar de Polen gegaan om te zeggen dat wij een soldaat in huis hadden, die zich wilde overgeven. Ik zie het nog voor me. Wij daar in die kelder met die Duitser en dan de Polen die met hun stengun in de aanslag naar de soldaat kwamen; hij had de handen in de lucht. Onze hele familie - oma was er ook bij in die kelder- was ontzettend

Duitse gevangenen

bang. Voor hetzelfde geld waren de Duitsers gekomen. Dan waren wij hulpverleners aan een deserteur geweest en daar stond de doodstraf op, dat was ons wel duidelijk. En dus waren we verschrikkelijk blij dat de Polen eerst kwamen om die soldaat mee te nemen. Een hele opluchting was dat."
Nog een ander beeld van die dag moet voor een schooljongen onuitwisbaar zijn geweest: "We zaten 's morgens in de kerk en op een bepaald ogenblik hoorden wij een soldaat binnenkomen. Hij ging de trap op, de toren in. Later, om een uur of negen, half tien is dat torentje vanuit Gilze eraf geschoten. De soldaat lag in stukken voor de kerkdeur. Dat is ook een herinnering, dat heb ik ook gezien."

WITBROOD EN CONSERVENBLIKKEN

Maar bevrijding betekende ook witbrood! "Witbrood was een feest. Dat waren van die hele grote ronde mikkens. En we kregen conservenblikken. Mijn moeder ging daarvoor naar de

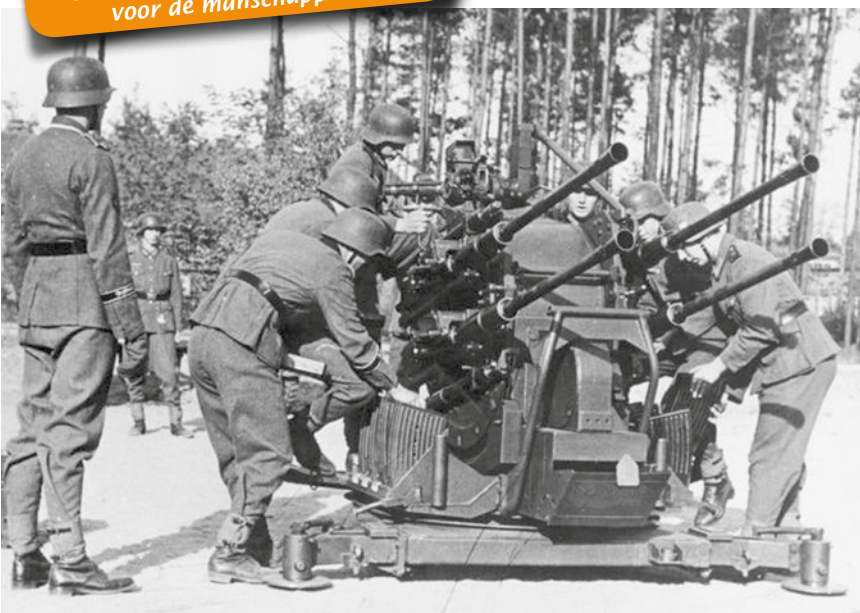
Polen in die tanks op Den Dries met mandjes vol met appels en peren. Want wij hadden gewoon fruit liggen hè. De Polen waren daar blij mee en gooiden dan op hun beurt dat mandje vol met blikjes. Ons moeder ging een paar keer terug om de mand te laten vullen. We waren de koning te rijk."

DOCUMENTAIRE EN BOEK

Koos van Arendonk is ook te zien in de documentaire van de heemkring, 'Overleven in de schaduw van het vliegveld', die in oktober in De Schakel en in De Boodschap in première gaat. In de nieuwe uitgave van de heemkring, 'Bedankt voor de vrijheid die jullie bevochten', is nog veel meer te lezen over de oorlogstijd. Dit boek met verhalen van inwoners van onze gemeente verschijnt in oktober aanstaande.

Flak

Tussen de Veenstraat, de Heideweg en de Heiningen in Molenschot stond van 1940 tot september 1944 een batterij zwaar luchtafweergeschut ofwel FLAK (Fliiegerabwehrkanonen). Dat waren vier kanonnen van elk 88 millimeter doorsnee, en daaromheen stonden verschillende munitie-opslagbunkers, gebouwtjes en schuilplaatsen voor de manschappen.

Een FLAK

De Polen bij de bevrijding op 27 oktober 1944

Documentaire zien en boek kopen?

Op 8 en 9 oktober aanstaande is de documentaire 'Overleven in de schaduw van het vliegveld' te zien in respectievelijk De Boodschap in Rijen en De Schakel in Gilze. Aanvang 19.30 uur. Heeft u al een toegangskaartje gekocht? Daarmee krijgt u (alleen) die avond ook 2,50 euro korting op het boek 'Bedankt voor de vrijheid die jullie bevochten', met verhalen van inwoners uit onze gemeente. Dit boek kost normaal gesproken 12,50 euro en met korting 10 euro. Leden van de heemkring betalen 10 euro voor het boek en tegen inlevering van het toegangskaartje 7,50 euro. De toegangskaarten zijn verkrijgbaar bij Novy in Gilze en Bruna in Rijen. Vanaf 10 oktober kunt u op deze verkoopadressen ook het boek kopen.

11 SEPTEMBER 1944 → 2019

WAT GEBEURDE ER PRECIËS 75 JAAR GELEDEN?

- Dolle Dinsdag is al weer zes dagen achter de rug. De dag waarop zelfs de bezetter dacht dat de oorlog voorbij was. Inwoners plunderden de dagen erna het vliegveld en Kamp Prinsenbosch en nemen alles wat bruikbaar is mee.
- Maar de gevluchte Duitsers komen terug .....
- In Gilze en Rijen gaat op 11 september een omroeper de straat op. Alle geroofde goederen moeten ingeleverd worden. Zo niet, dan schieten de Duitsers twee inwoners dood.

MEER OVER 1940-1945 WETEN?

Meer lezen over de Tweede Wereldoorlog in onze gemeente? Heemkring Molenheide heeft ook digitaal heel veel informatie voorhanden. In de tijdmachine, de beeldbank en op de speciale Tweede Wereldoorlog-website met onder andere de herinneringsfietsroute. Ze zijn allemaal te bereiken via www.heemkringmolenheide.nl. En dan is er ook nog onze wiki, die u via www.wikimiddenbrabant.nl kunt bereiken. Op www.75jaarvrijheidgilzerijen.nl vindt u alle informatie over de activiteiten die nu rond de bevrijding in onze gemeente plaatsvinden.